

Boxern som brukshund – att kämpa i uppförsbacke eller segla i medvind?

av AnnaP

Den formella definitionen på en brukshund innebär en ras där avelsansvaret ligger inom Svenska Brukshundklubben, SBK (avelsansvaret inom SBK är dock delegerat till resp. rasklubb). Enligt denna definition finns det femton brukshundraser i landet. En annan definition är att utgå från namnets betydelse, vilket torde innefatta alla hundar som används till arbete i människans tjänst. Enligt denna definition finns det många brukshundar av ett stort antal raser.

Då boxern både hör till SBKs rasansvar och dessutom används i tjänst är det ingen tvekan om att boxern är en brukshund, oavsett vilken definition man föredrar. Rasen tjänstgör som polishund, eftersökshund, servicehund, räddningshund, väktarhund och bevakningshund. Dessutom är ett stort antal boxer aktiva på bruksprov och det är den formen av bruksboxer som vi kommer att titta närmare på i denna artikel. Bruksprov innefattar grenarna spår, sök, rapport och skydd, samt den internationella provningsordningen IPO/BHP, BSL, BSP.

En följd av boxern som brukshund är att det krävs bruksmeritering för att erhålla svenskt utställningschampionat. I andra raser, t ex retriever, har det visat sig att avelskrav på arbetsprov gett en mycket positiv utveckling av hundarnas mentalitet och det är därför troligt att kravet på bruksmeritering för boxer långsiktigt leder till en ökad arbetsduglighet i rasen. Då och då framkommer ändå önskemål om att ta bort bruksmeriteringen i boxerns championatskrav, men vi bör då vara medvetna om att det enligt all samlad kunskap skulle leda till försämrade brukbarhet inom rasen.

Boxerframgångar i då- och nutid

De som var med i hundsvängen för 40-50 år sedan berättar gärna om de framgångsrika boxer som då var aktiva inom brukssporten ända upp på SM-nivå i flera olika grenar. 1960 var det en boxer som vann SM för spårhundar och 1961 vann rasen SM för både sjukvårdshundar och sökhundar. Efter 1965 har endast en boxer deltagit i SM, vilket innebär fyra decennier utan boxer på den högsta tävlingsnivån för brukshundar.

År 2005 fanns det 16 aktiva elitboxer i spår och 3 i sök. Totalt startade ca 90 olika boxer i bruksprov och 69 i appellklass. Det må handla om ett litet antal individer totalt, men det har ändå skett en rejäl ökning av antalet bruksboxerekipage under senare år. Under 1999 startade t ex endast 29 ekipage i totalt 63 bruksprov.

Statistiken visar vidare att det ofta tar ett par tävlingar för ett ordinärt boxerekipage att ta sig uppåt i klasserna (och många tröttnar förmodligen under tiden), men att de som avancerar till elitklass står sig väl i konkurrensen mot flera av de andra brukshundraserna.

Antalet brukscert som utdelats till boxer t.o.m. årsskiftet 2005/2006 (sedan dess har ytterligare ca 8 cert tillkommit) ser ut enligt följande:

Spår - 12 cert fördelat på 7 hundar

Sök - 39 cert fördelat på 8 hundar (varav fyra hundar står för 32 av certen)

Endast två hundar har tagit cert i bägge disciplinerna.

De drygt 50 certen fördelas på 13 hundar där ca 20 % av hundarna står för 80 % av certen.

Det handlar alltså om ett fåtal mycket framgångsrika boxer. Av förarna är det enbart en person som tagit cert med fler än en boxer.

(Tack till PO Sundelin för info om certtilldelningen hos boxer!)

En positiv detalj är att 6 av de 13 certhundarna är aktiva idag och att en stor del av antalet cert därmed har bärgats under senare år. Det visar att boxerns framgångar på appellplanerna inte enbart hör till gårdagen utan – tvärtom mot vad som ofta påstås - även är ett faktum i modern tid.

Framgångsfaktorer - vilka egenskaper är viktiga för att lyckas och vad säger MH om hundars brukbarhet?

I en artikel i Boxerbladet nr 1 2006 berättas om mentaltester (MH) och hur forskning inom området nu har bevisat att MH ger faktisk information om hundars personlighet. Kenth Svartberg som bedrivit denna forskning har även studerat huruvida MH kan användas för att säga något om hundens lämplighet som brukshund – och funnit att detta faktiskt är möjligt. Redan tidigare har studier från USA visat att hundar med framåtanda (aktiva, framåt och självsäkra hundar) presterar bättre i olika inlärningstester, medan försiktiga och ängsliga hundar gjorde sämre ifrån sig i samma tester. Svartberg har i sin forskning funnit ett tydligt samband mellan uppvisad framåtanda vid MH och framgång på bruksprov. Som definition på begreppet framåtanda använder sig Svartberg av termen "boldness" som innefattar ett genomsnitt av hundens värden för Lekfullhet, Nyfikenhet/Orädsla, Jaktintresse och Socialitet. I studier uppvisar hundar som nått högre upp i klasserna ett högre boldness-värde än de hundar som inte nått så långt, ett samband som är statistiskt signifikant (ej slumpartat). Hundar med hög boldness når även framgång tidigare i livet och kan därför antas vara mer lättränade eller mogna för tävling i ett tidigare skede.

Hos de framgångsrika hundarna var det ingen av de fyra personlighetsdimensionerna som ingår i boldness (Lekfullhet, Nyfikenhet/Orädsla, Jaktintresse, Socialitet) som var mer framträdande än de övriga. Detta tyder på att det är den allmänna framåtandan som är av betydelse, och inte någon enskild aspekt av densamma. Kenth Svartberg spekulerar i orsaker i form av hundar som är lätta att belöna och motivera i olika former av träning. En orädd och vänlig hund störs inte heller av figuranter och andra funktionärer vid ett bruksprov, utan kan tvärtom lättare motiveras genom sitt intresse för människor. En hund med stor framåtanda kan också stimuleras av de olika händelser som en brukshund möter vid träning och tävling.

MH är således inte bara ett utmärkt redskap för att testa hundars personlighet utan säger även en hel del om individens lämplighet som brukshund.

Boxerns styrka och svagheter

Framåtanda, lekfullhet, nyfikenhet, intresse och vänlighet gentemot människor – det är egenskaper som klingar välbekant för varje boxervän. Mycket riktigt visar det sig också att boxern är en av de raser som definieras med högst boldnessvärde i Svartbergs studier. Innebörden är tydlig, vi har en ras med starka medfödda förutsättningar att lyckas i bruksarbetet. Men ändå har vi förhållandevis få rasrepresentanter i de högre klasserna och inga SM-ekipage i sikte.

Det brukar påstås att boxern går bra på mentaltester men sämre på tävling. Kenth Svartberg säger att om detta är sant så kan det tyda på att det även är andra egenskaper än de som framkommer vid MH som kan ha betydelse för framgång på bruksprov. Boxern tillhör inte någon direkt "riskras" vad gäller MH-egenskaper, utan det handlar sannolikt om annat som inte framkommer förrän hunden sätts i träning under längre perioder. Kenth betonar frågans komplexa natur då resultatet av träning alltid är en mix mellan dispositioner och

träningens kvalitet-/kvantitet. Det är inga enkla frågor vi ställer oss, men det är intressanta och viktiga aspekter – inte minst med tanke på framtida avel.

Två egenskaper som brukar nämnas som boxerns svaghet är uthållighet och koncentrationsförmåga. Dessa egenskaper mäts inte i MH och vi saknar därför faktisk kunskap om hur dessa egenskaper fördelar sig inom rasen. Då både uthållighet och koncentration är möjliga att förbättra genom målmedveten träning är detta kanske en framgångsfaktor som är värd att fundera mer över och som för oss över till förarens roll vid uppnådda eller uteblivna framgångar.

Den tvåbenta halvan

Vi måste komma ihåg att den ena halvan av ekipaget alltid består av en människa och det säger sig självt att både hund och förare har del i ekipagets framgångar. Vad gäller den tvåbenta halvan så kan t.ex. god hand med sin hund och tidigare erfarenheter av hundträning/tävling vara klara fördelar. Även faktorer som ambition, motivation, träningskvalitet/-intensitet och tillgång till duktiga mentorer och instruktörer kan vara nog så viktigt.

En annan anledning till att vi boxerägare av någon anledning inte alltid tycks förvalta vårt pund lika bra som brukshundskollegor med t.ex. riesenschnauzer, rottweiler eller schäfer kan mycket väl vara inställningen till våra hundar. Kanske har vi accepterat boxerns epitet som hundvärldens clown och tycker att vi får stå ut med diverse hyss i form av boxerfnatt på planen och andra tilltag som får publiken att le och betygen att gå i botten. Kanske är det i vissa fall en bristande allmänlydnad som omöjliggör ett tävlingsmässigt välfungerande utförande. Kanske är det helt andra eller högst individuella orsaker som vi inte ens alltid är medvetna om. En analys av den egna inställningen kan säkert ge en del ledtrådar som kan vara värda att fundera vidare över.

Kenths Svartbergs erfarenhet är att många hundar tränas på ett otillräckligt sätt och att det ofta beror på att det finns traditioner hur man bör träna en viss ras. Kanske var det så att dessa träningsätt fungerade bra när det fanns fler hundar med stor träningsbegåvning i rasen, men att det idag är dags att överge de gängse metoderna? För den individuella hundföraren är avelsmässiga strategier inte särskilt viktiga, utan det handlar istället om att utveckla den enskilda individen så långt det går och här är träningsstrategier och -genomförande den huvudsakliga utmaningen.

Kenths teori om traditionella träningsmetoder är intressant för en ras som i tränings-sammanhang brukar framhållas för sin leklust och lätthet att låta sig belönas. Sven Järverud har i *Boxer Illustrated* påpekat vikten av att boxerns leklust utnyttjas på rätt sätt och att den styrs av föraren för att inte motivationen ska öka så kraftigt att den blir ett hinder i träningen. Sven varnar för att boxerns lätthet att leka kan leda till försämrad koncentration samt hindra ett målinriktat utförande om inte föraren förmår att balansera rätt i inlärningskedet.

En del av charmen med träning är att det inte finns några givna sanningar, och visst förtjänar frågan om träningsstrategi för boxer att funderas på både en och två gånger.

Avel för bruks

Givetvis är även uppfödarna en viktig nyckel till boxerns möjligheter till framgång på bruksprov. Genom uppfödning av friska och mentalt goda individer skapas de grundläggande

förutsättningarna för framgång. Trots att många uppfödare säger sig föda upp ”boxer för bruks” visar MH-resultaten att de mentala egenskaperna generellt sätt inte prioriteras i aveln. Så länge uppfödarna inte aktivt använder sig av MH-resultaten i avelsarbetet löper vi en ständig risk att boxerns egenskaper försämras och detta gäller förstås även rasens ”boldness-värde”. Det talas idag om en ökad andel boxer med minskad tillgänglighet eller t.o.m. rädsla inför människor och om detta stämmer så är det en mycket oönskad utveckling för rasen, både som bruks- och sällskapshund. Forskning visar att även som sällskapshund är det egenskaper som framåtanda, nyfikenhet, samt intresse och vänlighet mot människor som uppskattas av hundägarna. Tyvärr visar samma studier att avel för användning i utställning, vilket tycks vara det dominerande avelsmålet, tycks vara kopplat till en låg grad av lekintresse, nyfikenhet och intresse för främmande personer, samt en högre grad av både sociala och icke-sociala rädslor. (Tilläggsas bör att ovanstående studie baseras på 31 olika raser och vi kan bara hoppas att resultaten inte är representativa för svenska boxeruppfödare. Men kom ihåg att det inte räcker med ett antal medvetna uppfödare som lever som de lär, utan det är den genomsnittlige uppfödaren som kommer att präglade vår ras för framtiden.)

MH är ett test som utan tvekan kan avslöja vissa relevanta egenskaper för bl.a. bruksarbete, men det kan ändå aldrig ersätta en ”skarp” prövning av hunden. Kenth Svartberg påpekar att det är viktigt att en avelsmässig selektion även baseras på egenskaper som är viktiga i den situation man vill att hunden ska prestera i. Om man eftersträvar fler rasframgångar på bruksprov, så ska avel på prövade och framgångsrika brukshundar inte underskattas. Det här visar att SBK/SKK och Boxerklubben är på rätt väg när rasens utställningscert numera delas ut i bruksklass och det därmed krävs bruksmeriter för att en hund ska ha möjlighet att tilldelas utställningschampionat.

En snabb sammanräkning av Boxerklubbens hanhundsregister visar att 22 av 76 hundar är testade i bruksprov, varav endast fyra i elitklass eller IPO III. Låt oss hoppas att bruksmeriter kommer att öka i betydelse som urvalsfaktor i boxeraveln.

Brukssatsning i Boxerklubben

Som avslutning kommer här ett förslag till AS, lokalområden och bruksintresserade boxerägare - varför inte arbeta gemensamt för att öka antalet framgångsrika boxerekipage i tävling? Det borde inte vara omöjligt för Boxerklubben att åstadkomma detta genom en målmedveten satsning, t ex i den form som framgångsrikt har drivits i några av SBKs distrikt och som resulterat i flera nya SM-ekipage. En sådan satsning bör ske på LO-nivå, men gärna med centralt understöd. Ett sätt att starta upp kunde vara att

- identifiera ekipage till en utvecklingsgrupp (personer med ambition, motivation och långsiktig träningsprioritet som innehar yngre hundar eller hundar som nyligen nått sin första uppflyttning)
- identifiera ekipage till en elitgrupp (personer med ambition, motivation och långsiktig träningsprioritet som redan befinner sig i de högsta klasserna)
- identifiera ett antal mentorer, gärna i form av erfarna och dokumenterat duktiga boxerförare
- skapa träningsförutsättningar i form av de bästa instruktörerna, regelbundna gemensamma träningar, träningsstävlingar, mental träning, gemensamma kravställningar och analys av träningsstrategier etc.

Många goda förslag faller på kostnaden för ett genomförande och givetvis skulle en satsning enligt ovan kosta en hel del. Det finns dock en mycket bra lösning på det genom att de som erbjuds att delta i satsningen betalar av till klubben genom att ställa sin kompetens till förfogande i olika sammanhang. Om exempelvis samtliga deltagare i brukssatsningen håller

varsin kurs i klubbens regi så skulle det ge en betydande intäkt till både klubb och brukssatsning. De kan även engageras i andra sammanhang och på så sätt utvecklas hela projektet till en uppenbar vinn-vinn-situation.

Framtiden skapar vi själva

Låt oss hoppas att boxerns bruksframgångar kommer att öka ytterligare. Det finns ett stort intresse för bruksarbete bland många boxerägare, både förstahundsägare och mer erfarna hundförare. Nu gäller det att ta tillvara och stimulera detta intresse ytterligare! Denna artikel får därför avslutas med en uppmaning till AS och LO-styrelserna att starta en brukssatsning för boxer.

Tack till Kenth Svartberg och Staffan Nordin för att jag fått testa mina tankar på er. Ytterligare tack till Kenth för hans värdefulla forskning kring hundars etologi.

AnnaP